

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

BUITENGEWONE ZITTING 2014

1 september 2014

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de artikelen 43 en 46 van
het Gerechtelijk Wetboek, teneinde de
rechtzoekende volledig te informeren**

(ingediend door de heer Christian Brotcorne)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE 2014

1er septembre 2014

PROPOSITION DE LOI

**modifiant les articles 43 et 46 du Code
judiciaire, en vue de compléter l'information
du justiciable**

(déposée par M. Christian Brotcorne)

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe de rechtzoekende beter te informeren, zodat hij in staat is binnen de voorgeschreven termijnen of op de gepaste manier te reageren wanneer hij een akte van een gerechtsdeurwaarder ontvangt ("gerechtsdeurwaardersexploot", als bedoeld in artikel 43 van het Gerechtelijk Wetboek) of een kennisgeving door de griffie ("gerechtsbrief", als bedoeld in artikel 46 van datzelfde Wetboek). Daartoe voorziet de hier voorgestelde tekst in de verplichte opname van een toelichtende vermelding in voornoemde akten.

RÉSUMÉ

Afin d'assurer une meilleure information du justiciable, en vue de le mettre à même de réagir dans les délais requis ou de manière adéquate, lorsqu'il reçoit un acte d'huissier de justice ("exploit d'huissier" visé par l'article 43 du Code judiciaire) ou une notification par le greffe ("pli judiciaire" dont question à l'article 46 du même Code), la proposition prévoit la mention obligatoire d'un texte explicatif dans ces mêmes documents.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
PP	:	Parti Populaire

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
 QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
 CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
 CRABV: Beknopt Verslag
 CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)

PLEN: Plenum
 COM: Commissievergadering
 MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
 QRVA: Questions et Réponses écrites
 CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
 CRABV: Compte Rendu Analytique
 CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)

PLEN: Séance plénière
 COM: Réunion de commission
 MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.dekamer.be
 e-mail: publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.lachambre.be
 courriel: publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel neemt de tekst over van het in de Senaat ingediende wetsvoorstel nr. 3-1970/1 en van de wetsvoorstellen DOC 52 0122/001 en DOC 53 0049/001.

Wat administratieve zaken betreft, zijn er veel rechtsbepalingen die vermelden dat de termijn binnen welke beroep moet worden ingesteld, maar kan ingaan als de kennisgeving van de betreffende administratieve rechtshandeling die termijn en de regels voor het instellen van het beroep vermeldt.

Wat de rechtsakten in de burgerlijke rechtspleging betreft, zou de invoering van een dergelijk systeem tegelijkertijd erg ingewikkeld en toch nog ontoereikend zijn. Het zou aanleiding geven tot complicaties, aangezien die akten uiteenlopende termijnen kunnen bevatten naar gelang van het geval; als de gerechtsdeurwaarder of de griffier telkens de termijn(en) moet meedelen die van toepassing is/zijn (met varianten voor mensen die in het buitenland wonen), zijn vergissingen niet uit te sluiten en zal dit meer werk met zich meebrengen. Een dergelijk systeem hoeft helemaal niet, zeker als men bedenkt dat de rechtzoekende vaak een advocaat heeft die tijdig en gepast kan reageren. Een dergelijke hervorming zou ook ontoereikend zijn, aangezien het gerechtsdeurwaardersexploot of de gerechtsbrief soms een ander gevolg kan hebben dan het ingaan van de termijn om beroep in te stellen, bovenop het beoogde gevolg of los daarvan.

Zelfs wanneer de rechtzoekende door een advocaat wordt verdedigd, kan het gebeuren dat een termijn niet in acht wordt genomen of dat een handeling die beter gesteld was, niet heeft plaatsgehad. Het gebeurt niet zelden bijvoorbeeld dat een rechtzoekende, nadat hij een gerechtsdeurwaardersexploot of een gerechtsbrief heeft ontvangen, zijn advocaat hier niet van op de hoogte brengt terwijl de advocaat zelf van niets weet. De termijn loopt en verstrijkt. Wanneer hij niet in acht werd genomen is dit onherroepelijk en liggen de rechten en plichten van de rechtzoekende definitief vast, meestal in zijn nadeel.

Het is ook vaste rechtspraak dat wanneer een advocaat niet aan zijn deontologische plicht voldoet om de tegenpartij te informeren over de betekening van een beslissing, zulks voor de partij aan wie de beslissing betekend moet worden, geen geval van overmacht kan zijn dat hem belet om binnen de wettelijke termijn beroep in te stellen (bijvoorbeeld Brussel, 27 februari 2006, *Journal des Tribunaux*, 2006, blz. 197).

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le texte de la présente proposition reprend le texte de la proposition de loi, déposée au Sénat, n° 3-1970/1 et des proposition de loi DOC 52 0122/001 et DOC 53 0049/001.

On sait qu'en matière administrative, de nombreuses dispositions légales prévoient que le délai de recours ne court qu'à la condition que la notification de l'acte administratif concerné mentionne ce délai et les modalités de recours.

En matière judiciaire, l'instauration d'un tel système serait à la fois très compliquée et encore incomplète. Source de complications, car en matière judiciaire il y a beaucoup de délais différents selon les cas et si l'huissier ou le greffe doit indiquer le ou les délais applicables à chaque cas (avec les variantes dues par exemple aux délais dits "de distance" en faveur de ceux qui résident à l'étranger), il y aura des erreurs et une source de travail supplémentaire. Un tel système serait d'autant plus inutile que, très souvent, le justiciable a un avocat qui saura réagir à temps et adéquatement. Réforme encore incomplète, car l'acte de l'huissier ou le pli judiciaire peut avoir parfois un autre effet que celui de faire courir un délai de recours, outre cet effet ou indépendamment de celui-ci.

Même dans le cas où le justiciable est défendu par un avocat, il arrive qu'un délai ne soit pas respecté ou qu'un acte que l'on avait intérêt à accomplir ne le soit pas. Il n'est pas rare, par exemple, qu'ayant reçu un exploit d'huissier ou un pli judiciaire, le justiciable n'en avertisse pas son avocat alors que celui-ci, de son côté, n'en a lui-même pas été averti. Le délai court et expire; le défaut de l'avoir respecté est irrémédiable et les droits ou obligations du justiciable sont alors définitivement fixés, le plus souvent à son détriment.

Il est ainsi de jurisprudence constante que le manquement par un avocat à son obligation déontologique d'informer son adversaire de la signification d'une décision ne peut constituer, dans le chef de la partie à laquelle la décision est signifiée, un cas de force majeure l'empêchant d'introduire un recours dans le délai légal (par exemple: Bruxelles, 27 février 2006, *Journal des Tribunaux*, 2006, p. 197).

Dit probleem duikt nog vaker op bij het begin van een procedure, wanneer de rechtzoekende een dagvaarding om te verschijnen ontvangt, of wanneer hij bij verstek is veroordeeld en niet weet dat er een strikte termijn bestaat om verzet aan te tekenen. In deze stadia heeft hij meestal geen advocaat.

Om dit soort situaties en de soms dramatische gevolgen ervan zoveel mogelijk te voorkomen, moeten een aantal artikelen van het Gerechtelijk Wetboek worden gewijzigd teneinde een bijkomende vermelding op te nemen in de gerechtsdeurwaardersexploten en in de kennisgevingen door de griffie.

Voorgesteld wordt om bij de vermeldingen die in artikel 43 van het Gerechtelijk Wetboek worden opgelegd voor de exploten van de gerechtsdeurwaarders, alsook bij de vermeldingen die in artikel 46 van hetzelfde Wetboek worden opgelegd inzake handelingen van de griffie, de volgende vermelding te voegen, in vetgedrukte letters en omkaderd: "Opgelet! Deze akte kan een termijn doen ingaan binnen welke eventueel beroep moet worden ingesteld.

Het kan ook nodig zijn andere maatregelen te treffen ter bescherming van uw rechten. Geef deze akte onmiddellijk aan uw advocaat. Indien u geen advocaat heeft, wordt u aangeraden een advocaat of een bureau voor rechtsbijstand te raadplegen (adres van het plaatselijke bureau).".

Artikel 43 bepaalt welke vermeldingen, op straffe van nietigheid, moeten worden opgenomen in de exploten van de gerechtsdeurwaarder; in artikel 46 gaat het over de kennisgeving bij gerechtsbrief. De wijziging zou gevolgen hebben in alle gevallen waarin naar één van die artikelen wordt verwezen, bijvoorbeeld in artikel 1389 van het Gerechtelijk Wetboek, waarin de vermeldingen staan die, op straffe van nietigheid, moeten worden opgenomen in een beslagexploot. De hierboven aangehaalde vermelding wordt aangebracht in de drie landstalen en in het Engels (gelet op het toenemende aantal buitenlanders die in België wonen en rechtzoekenden die in het buitenland wonen).

Een koninklijk besluit legt de Duitse en Engelse tekst van de vermelding vast, alsook de manier waarop de gegevens van het plaatselijke bureau voor rechtsbijstand worden vermeld. Deze mededeling aan de rechtzoekende is een eenvoudige, praktische maatregel die geen bijkomende kosten voor de partijen met zich meebrengt en die bovendien de Staat niets kost. Ze zal op doeltreffende wijze de aandacht van de rechtzoekende vestigen op de noodzaak om te reageren op de ontvangen akte en, meer bepaald, om de termijnen die zijn bepaald om beroep in te stellen niet te laten verstrijken.

Le problème se pose encore plus fréquemment en début de procédure, lorsque le justiciable reçoit une citation à comparaître ou que, ayant fait défaut, il a été condamné et ignore qu'il ne dispose que d'un délai strict pour former opposition. À l'un ou l'autre de ces stades, il n'a généralement pas d'avocat.

Pour éviter, autant que possible, ce genre de situations aux conséquences parfois dramatiques, il convient de modifier certains articles du Code judiciaire afin que soit introduite une mention supplémentaire dans les actes d'huissier et les notifications faites par le greffe.

Il est proposé d'insérer, parmi les mentions imposées pour les actes d'huissier par l'article 43 du Code judiciaire ainsi que pour les actes du greffe prévus par l'article 46 du même code, la mention suivante, en lettres grasses et entourées d'un cadre: "Attention! Le présent acte peut faire courir un délai dans lequel doit être effectué un recours éventuel.

Il peut aussi être nécessaire d'accomplir une autre mesure utile à la protection de vos droits. Remettez immédiatement le présent acte à votre avocat. Si vous n'en avez pas, il vous est conseillé d'en consulter un ou de vous adresser au bureau d'aide juridique (coordonnées du bureau local).".

L'article 43 énonce les mentions devant figurer, à peine de nullité, dans les exploits d'huissier; l'article 46 traite des notifications par pli judiciaire. Cette modification aura son incidence dans tous les cas où il est fait référence à l'un ou l'autre de ces articles, par exemple à l'article 1389 du Code judiciaire qui énonce les mentions que doivent contenir, à peine de nullité, les exploits de saisie. La formule susmentionnée sera indiquée dans les trois langues nationales, ainsi qu'en langue anglaise (vu le nombre croissant d'étrangers habitant en Belgique et de justiciables établis à l'étranger).

Un arrêté royal devra, d'une part, établir les textes allemand et anglais de cette mention, et, d'autre part, régler l'indication des coordonnées du bureau local d'assistance judiciaire. Cet avertissement aux justiciables est une mesure simple, pratique, sans frais supplémentaires pour les parties et, au surplus, indolore pour le budget de l'État. Il attirera efficacement l'attention du justiciable sur la nécessité de réagir à l'acte qu'il a reçu. Il sera ainsi conscientisé à la nécessité de ne pas laisser passer les délais de recours prévus pour son affaire.

Zoals eerder reeds gezegd, stellen we niet voor om in de nieuwe vermelding die in de akten moet worden opgenomen ook de exacte termijn(en) mee te delen die op dat precieze geval van toepassing is/zijn, aangezien de rechtzoekende in de burgerlijke rechtspleging (anders dan in administratieve zaken, waar de regel beperkt is tot de akten die een termijn doen ingaan en tot de opgave van de termijn die de akte doet ingaan), over tal van termijnen en manieren om te reageren beschikt.

Het aangeven van de termijnen zou een langdradige “geval per geval” opdracht worden en zou tot nieuwe geschillen kunnen leiden.

Wat de sanctie betreft voor het niet aanbrengen van de nieuwe vermeldingen, kan worden verwezen naar het stelsel van de excepties van nietigheid overeenkomstig artikel 860 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek. Dit artikel bepaalt: “Wat de verzuimde of onregelmatig verrichte vorm ook zij, geen proceshandeling kan nietig worden verklaard, indien de wet de nietigheid ervan niet uitdrukkelijk heeft bevolen”. Dat is ook het geval in dit wetsvoorstel. Wel moet (zie artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek), behalve voor wettelijk bepaalde uitzonderingen (zie artikel 862 van hetzelfde Wetboek), het aangeklaagde verzuim of de aangeklaagde onregelmatigheid de belangen schaden van de partij die de exceptie opwerpt.

Voorgesteld wordt om geen wettelijke uitzondering in te voeren op artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek. De hier voorgestelde verplichte vermelding berust dus op twee algemene principes: “geen nietigheid zonder tekst” en “geen nietigheid zonder belangenschade”.

Evenmin wordt voorgesteld af te wijken van de andere regels van het stelsel van nietigheden in de burgerlijke rechtspleging.

Zo is artikel 867 van datzelfde Wetboek, dat de nietigheid uitsluit “wanneer uit de gedingstukken blijkt ofwel dat de handeling het doel heeft bereikt dat de wet ermee beoogt, ofwel dat die niet-vermelde vorm werkelijk in acht is genomen”, nog steeds van toepassing.

Dit wetsvoorstel wil, ten voordele van de rechtzoekende, een middel invoeren dat bijdraagt tot de inachtneming van zijn rechten en plichten. De andere vermeldingen die — weliswaar op verspreide en niet systematische wijze op verschillende plaatsen in het Gerechtelijk Wetboek en in andere bijzondere wetten — hetzelfde doel beogen, worden hierdoor niet vervangen en blijven dus gelden. Deze andere, specifieke vermeldingen behouden volledig hun nut.

Comme déjà suggéré, nous ne proposons pas, dans cette nouvelle mention à faire figurer dans les actes, de mentionner le ou les délai de recours précis applicables, étant donné qu’il existe en matière judiciaire (au contraire de la matière administrative où la règle est limitée aux actes faisant courir un délai et à l’indication du délai que fait courir l’acte) une multitude de délais et de possibilités de réagir qui sont offertes au justiciable.

Indiquer les délais serait un fastidieux travail de “cas par cas” et pourrait aussi être la source de nouveaux litiges.

Concernant la sanction du non-respect de ces nouvelles mentions, il s’agit du régime des exceptions de nullité, conformément aux articles 860 et suivants du Code judiciaire. Cet article dispose que “quelle que soit la formalité omise ou irrégulièrement accomplie, aucun acte de procédure ne peut être déclaré nul si la nullité n’est pas formellement prononcée par la loi”. Tel sera le cas aux termes de la présente proposition de loi. Encore faut-il (article 861 du Code judiciaire) que, sauf exceptions légales (article 862 du même Code), l’omission ou l’irrégularité ait nui aux intérêts de celui qui invoque l’exception de nullité.

Il est proposé de ne pas introduire une exception légale à l’article 861 du Code judiciaire. La mention obligatoire ici proposée suivra donc les deux principes généraux: “pas de nullité sans texte” et “pas de nullité sans grief”.

Il n’est pas davantage proposé de déroger aux autres règles du régime des nullités en droit judiciaire.

Ainsi, l’article 867 du même Code trouvera-t-il à s’appliquer, qui écarte la nullité “s’il est établi par les pièces de la procédure que l’acte a réalisé le but que la loi lui assigne ou que la formalité non mentionnée a, en réalité, été accomplie”.

La présente proposition de loi vise ainsi à ajouter, en faveur du justiciable, un moyen de mieux veiller au respect de ses droits et obligations. Elle ne remplace pas et laisse donc intactes les autres mentions imposées dans le même but, mais de manière éparpillée et non systématique en divers endroits par le Code judiciaire et d’autres lois particulières. Ces autres mentions spécifiques gardent toute leur utilité.

Christian BROTCORNE (cdH)

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 43 van het Gerechtelijk Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 23 december 2010, wordt een *6bis* ingevoegd, luidende:

“*6bis*° de volgende vermelding, in vetgedrukte letters en omkaderd: “Opgelet! Deze akte kan een termijn doen ingaan binnen welke u eventueel een beroep moet instellen. Het kan ook nodig zijn andere maatregelen te treffen ter bescherming van uw rechten. Overhandig deze akte onmiddellijk aan uw advocaat. Indien u geen advocaat heeft, wordt u aangeraden er een te raadplegen of u naar een bureau voor rechtsbijstand te begeven (gegevens van het plaatselijke bureau).” Deze vermelding wordt in het Nederlands, het Frans, het Duits en het Engels aangebracht, overeenkomstig de vertaling die door de Koning wordt opgesteld.”

Art. 3

In artikel 46 van hetzelfde Wetboek, laatst gewijzigd bij de wet van 15 mei 2012, wordt een § *2bis* ingevoegd, luidende:

“§ *2bis*. Op straffe van nietigheid bevat de kennisgeving bij gerechtsbrief de volgende vermelding, in vetgedrukte letters en omkaderd: “Opgelet! Deze akte kan een termijn doen ingaan binnen welke u eventueel een beroep moet instellen. Het kan ook nodig zijn andere maatregelen te treffen ter bescherming van uw rechten. Overhandig deze akte onmiddellijk aan uw advocaat. Indien u geen advocaat heeft, wordt u aangeraden er een te raadplegen of u naar een bureau voor rechtsbijstand te begeven (gegevens van het plaatselijke bureau).”

Deze vermelding wordt in het Nederlands, het Frans, het Duits en het Engels aangebracht, overeenkomstig de vertaling die door de Koning wordt opgesteld.”

30 juni 2014

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Dans l'article 43 du Code judiciaire, modifié en dernier lieu par la loi du 23 décembre 2010, il est inséré un *6bis*, rédigé comme suit:

“*6bis*° de la mention suivante, en lettres grasses et entourée d'un cadre: “Attention! Le présent acte peut faire courir un délai dans lequel doit être effectué un recours éventuel. Il peut aussi être nécessaire d'accomplir une autre mesure utile à la protection de vos droits. Remettez immédiatement le présent acte à votre avocat. Si vous n'en avez pas, il est conseillé d'en consulter un ou de vous adresser au bureau d'aide juridique (coordonnées du bureau local)”. Cette mention figure en français, en néerlandais, en allemand et en anglais, conformément aux traductions à établir par le Roi.”

Art. 3

Dans l'article 46 du même Code, modifié en dernier lieu par la loi du 15 mai 2012, est inséré un § *2bis*, rédigé comme suit:

“§ *2bis*. À peine de nullité, la notification par pli judiciaire contient la formule suivante, en lettres grasses et entourée d'un cadre: “Attention! Le présent acte peut faire courir un délai dans lequel doit être effectué un recours éventuel. Il peut aussi être nécessaire d'accomplir une autre mesure utile à la protection de vos droits. Remettez immédiatement le présent acte à votre avocat. Si vous n'en avez pas, il est conseillé d'en consulter un ou de vous adresser au bureau d'aide juridique (coordonnées du bureau local).”

Cette mention figure en français, en néerlandais, en allemand et en anglais, conformément aux traductions à établir par le Roi.”

30 juin 2014

Christian BROTCORNE (cdH)